

DOMSTOLENS DOM (Store Afdeling)

6. september 2011 *

I sag C-163/10,

angående en anmodning om præjudiciel afgørelse i henhold til artikel 267 TEUF, indgivet af Tribunale di Isernia (Italien) ved afgørelse af 9. marts 2010, indgået til Domstolen den 2. april 2010, i straffesagen mod

Aldo Patriciello,

har

DOMSTOLEN (Store Afdeling)

sammensat af præsidenten, V. Skouris, afdelingsformændene A. Tizzano, J.N. Cunha Rodrigues, K. Lenaerts, J.-C. Bonichot og J.-J. Kasel samt dommerne G. Arestis, A. Borg Barthet, M. Ilešič, J. Malenovský, A. Ó Caoimh (refererende dommer), C. Toader og M. Safjan,

generaladvokat: N. Jääskinen
justitssekretær: fuldmægtig A. Impellizzeri,

på grundlag af den skriftlige forhandling og efter retsmødet den 15. februar 2011,

* Processprog: italiensk.

efter at der er afgivet indlæg af:

- Aldo Patriciello ved avvocati G. Ranaldi og G. Scalese samt ved assistente S. Fortunato
- den italienske regering ved G. Palmieri, som befuldmægtiget, bistået af avvocato dello Stato M. Russo
- den græske regering ved K. Georgiadis samt ved M. Germani og G. Papagianni, som befuldmægtigede
- Europa-Parlamentet ved H. Krück, A. Caiola og N. Lorenz, som befuldmægtigede
- Europa-Kommissionen ved I. Martínez del Peral og C. Zadra, som befuldmægtigede,

og efter at generaladvokaten har fremsat forslag til afgørelse i retsmødet den 9. juni 2011,

afsagt følgende

Dom

- ¹ Anmodningen om præjudiciel afgørelse vedrører fortolkningen af artikel 8 i protokollen vedrørende Den Europæiske Unions privilegier og immuniteter, der er bilagt EU-, EUF- og Euratom-traktaterne (herefter »protokollen«).

- 2 Anmodningen er fremsat under en straffesag mod Aldo Patriciello, der er medlem af Europa-Parlamentet, vedrørende bagvaskelse.

Retsforskrifter

EU-retlige forskrifter

- 3 Protokollens artikel 8 bestemmer:

»Europa-Parlamentets medlemmer kan hverken eftersøges, tilbageholdes eller retsligt forfølges på grund af meningstilkendegivelser eller stemmeafgivelser under udøvelsen af deres hverv.«

- 4 Protokollens artikel 9 bestemmer:

»Under Europa-Parlamentets mødeperioder nyder medlemmerne:

- a) på deres eget lands område de immuniteter, der tilstås medlemmerne af deres lands lovgivende forsamling

[...]«

5 Protokollens artikel 18 bestemmer:

»Ved anvendelse af denne protokol handler Unionens institutioner i gensidig forståelse med de pågældende medlemsstaters ansvarlige myndigheder.«

6 Artikel 6 i Europa-Parlamentets forretningsorden (EUT 2005 L 44, s. 1, herefter »forretningsordenen«) med overskriften »Ophævelse af immunitet« er affattet som følger:

»1. Under udøvelsen af sine beføjelser vedrørende privilegier og immuniteter tilstræber Parlamentet først og fremmest at bevare sin integritet som demokratisk lovgivende forsamling og sikre medlemmernes uafhængighed under udførelsen af deres opgaver.

[...]

3. Enhver anmodning fra et medlem eller et tidligere medlem til formanden om beskyttelse af immunitet og privilegier meddeles på plenarmødet og henvises til det kompetente udvalg.

[...]«

7 Forretningsordenens artikel 7, der indeholder regler om procedurer for europaparlamentarikernes immunitet, bestemmer i stk. 2, 6 og 7:

»2. Udvalget fremsætter forslag til afgørelse, der blot skal anbefale godkendelse eller forkastelse af anmodningen om ophævelse af immunitet eller om beskyttelse af immunitet og privilegier.

[...]

6. I sager vedrørende beskyttelse af et privilegium eller af immunitet anfører udvalget, om der foreligger en administrativ eller anden form for begrænsning i den frie bevægelighed for medlemmer, der rejser til eller fra Parlamentets mødested, eller en meningstilkendegivelse eller en stemmeafgivelse under udøvelsen af hvervet, eller om der foreligger omstændigheder henhørende under dele af artikel [9] i protokollen [...], som ikke er undergivet national ret, og udvalget fremsætter på baggrund heraf et forslag, hvori den pågældende myndighed opfordres til at drage de nødvendige konklusioner.

7. Udvalget kan afgive en begrundet udtalelse om den pågældende myndigheds kompetence og om, hvorvidt anmodningen kan tages under behandling, men udtaler sig under ingen omstændigheder om skyldsspørgsmålet eller om det hensigtsmæssige i en strafferetlig forfølgelse på grundlag af de udtalelser eller handlinger, som medlemmet tillægges, selv ikke i tilfælde, hvor udvalget gennem prøvelsen af anmodningen opnår grundigt kendskab til selve sagen.«

Nationale bestemmelser

8 Artikel 68, stk. 1, i den italienske forfatning bestemmer:

»Medlemmerne af parlamentet kan ikke holdes ansvarlige på grund af meningstilkendegivelser eller stemmeafgivelser under udøvelsen af deres hverv.«

9 Artikel 3, stk. 1, i lov nr. 140 om bestemmelser vedrørende gennemførelse af forfatningens artikel 68 samt vedrørende straffesager mod personer, der bestrider de højeste offentlige embeder (legge n. 140 — disposizioni per l'attuazione dell'articolo 68

della Costituzione nonché in materia di processi penali nei confronti delle alte cariche dello Stato), af 20. juni 2003 (GURI nr. 142 af 21.6.2003) bestemmer følgende:

»Forfatningens artikel 68, stk. 1, finder under alle omstændigheder anvendelse på fremlæggelse af lovudkast eller lovforslag, ændringsforslag, dagsordener, ytringer og beslutninger, på spørgsmål og indlæg i forsamlingerne og i de øvrige organer, på enhver form for afstemning, på enhver anden parlamentarisk handling, på ethvert andet tilsyn, spredning, kritik og politisk erklæring, der har forbindelse til medlemmets hverv, og som ligeledes udøves uden for parlamentet.«

Twisten i hovedsagen og det præjudicielle spørgsmål

- 10 Aldo Patriciello er i en straffesag ved Tribunale di Isernia tiltalt for urigtigt at have påstået, at en betjent ved det lokale politi i Pozzili (Italien) handlede ulovligt i forbindelse med et skænderi, der fandt sted den 1. august 2007 på en offentlig parkeringsplads ikke langt fra et neurologisk institut og tæt på hans bopæl.
- 11 Det fremgår af forelæggelsesafgårelsen, at Aldo Patriciello er blevet retsforfulgt for bagvaskelse i henhold til artikel 368 i den italienske straffelov med den skærpende omstændighed at have begået forholdet over for en offentligt ansat under udøvelsen af dennes hverv, som omhandlet i nævnte lovs artikel 61, stk. 10. De omstændigheder, der blev foreholdt ham, er, at han påstod, at betjenten fra det omhandlede lokale politi forfalskede tiderne i forbindelse med noteringen af adskillige bilister, hvis køretøjer var parkeret i strid med færdselsloven, og følgelig, at han beskyldte den pågældende betjent for dokumentfalsk i henhold til straffelovens artikel 477. Aldo Patriciello gentog disse påstande, mens en række »carabinieri«, der ville undersøge realiteten af de overtrædelser, som Patriciello beskyldte betjenten fra det lokale politi for at have begået, var til stede.

- 12 Ved afgørelse af 5. maj 2009 besluttede Europa-Parlamentet efter en anmodning fra Aldo Patriciello i henhold til artikel 6, stk. 3, i dets forretningsorden i overensstemmelse med en betænkning fra Udvalget for Retlige Anliggender at beskytte Aldo Patriciellos immunitet og privilegier (herefter »afgørelsen om beskyttelse af immunitet«). Betænkningen var begrundet som følger:

»Patriciello begrænsede sig med sine erklæringer til at kommentere nogle almene forhold, såsom borgernes rettigheder til let adgang til hospitaler og sundhedsbehandling, hvilket har stor indvirkning på de undergivnes dagligdag.

[...] Aldo Patriciello handlede ikke i sin egen interesse, han havde ikke til hensigt at fornærme den offentligt ansatte, men han greb ind på grundlag af vælgerne almene interesse i forbindelse med sin politiske virksomhed.

Herved udførte han sin opgave som medlem af Europa-Parlamentet ved at tilkende-give sin mening om et spørgsmål af almen interesse for hans vælgere.

[...]

På grundlag af ovenstående betragtninger anbefaler Udvalget for Retlige Anliggender efter at have behandlet argumenterne for og imod beskyttelse af immuniteten, at [...] Patriciellos immunitet beskyttes.«

- 13 Tribunale di Isernia har i forelæggelsesafgørelsen fastslået, at medlemmerne af Europa-Parlamentet i medfør af protokollens artikel 9, stk. 1, litra a), nyder immunitet og privilegier for forhold begået på det nationale område med de samme materielle og formelle begrænsninger som fastsat i national ret. I henhold til den italienske forfatnings artikel 68 udstrækker ansvarsfrihedsprivilegiet sig kun til udenomsparlamentarisk

virksomhed, hvis den er tæt knyttet til udøvelsen af parlamentsmedlemmets hverv og formål.

- 14 På denne baggrund har den forelæggende ret med forbehold for en bedømmelse af anklagens berettigelse anført, at den ikke på grundlag af national ret kan tiltræde de grunde, som førte Europa-Parlamentet til at vedtage afgørelsen om beskyttelse af immunitet. Den omstændighed, der ligger til grund for den nationale straffesag, er nemlig ikke forbundet med nogen form for meningstilkendegivelse under udøvelsen af hvervet som europaparlamentariker.
- 15 I den forbindelse har den forelæggende ret bemærket, at ifølge anklagemyndigheden er argumentet, hvorefter Aldo Patriciello begrænsede sig til at kommentere velkendte forhold, nemlig borgernes ret til let adgang til hospitaler og sundhedsbehandlinger, uden hensigt om at fornærme en offentligt ansat, ugrundet. Aldo Patriciello anklagede nemlig udtrykkeligt, selv om dette fortsat skal efterprøves, en betjent fra det kommunale politi for dokumentfalsk under overværelse af ordensmagten. En sådan adfærd forekommer umiddelbart at udelukke betænkeligheder af almen interesse for hans vælgere og forekommer ikke som sådan, endog i absolut forstand, at kunne være omfattet af immunitetsordningen.
- 16 Tribunale di Isernia har imidlertid anført, at afgørelsen om at beskytte immuniteten blev vedtaget efter, at der var henvist ikke alene til protokollens artikel 9, litra a), men ligeledes til artikel 8. Domstolen har imidlertid allerede fastslået, at idet denne artikel ikke henviser til national ret, kan omfanget af denne immunitet kun fastlægges på grundlag af EU-retten. Selv om afgørelsen om beskyttelse af immuniteten udgør en udtalelse, som ikke har nogen retsvirkning for de nationale retter, har den forelæggende ret en forpligtelse til loyalt at samarbejde med Fællesskabets institutioner i medfør af artikel 4, stk. 3, TEU og protokollens artikel 18 (dom af 21.10.2008, forenede sager C-200/07 og C-201/07, Sml. I, s. 7929, præmis 26 og 39-41).

- 17 Tribunale di Isernia har under disse omstændigheder besluttet at udsætte sagen og forelægge Domstolen følgende præjudicielle spørgsmål:

»Udgør den påståede lovovertrædelse (der er beskrevet i anklageskriftet, og som allerede har været genstand for en afgørelse om beskyttelse af immunitet vedtaget af Europa-Parlamentet den 5.5.2009) begået af europaparlamentarikeren Aldo Patriciello, der er kvalificeret som bagvaskelse i henhold til artikel 368 i Codice penale, en meningstilkendegivelse under udøvelse af hvervet i henhold til protokollens artikel [8]?«

Om det præjudicielle spørgsmål

- 18 Indledningsvis bemærkes, som Domstolen allerede har fastslået, at den parlamentariske immunitet, der tilkommer medlemmer af Europa-Parlamentet, og som er fastsat i protokollens artikel 8 og 9, omfatter to former for beskyttelse, der normalt tilkommer medlemmer af medlemsstaternes nationale parlamenter, nemlig immunitet for meningstilkendegivelser eller stemmeafgivelser under udøvelsen af det parlamentariske hverv samt parlamentarisk ukrænkelighed, der i princippet omfatter beskyttelse mod retsforfølgning (jf. Marra-dommen, præmis 24).
- 19 Som det fremgår af selve ordlyden af det forelagte spørgsmål, er alene protokollens artikel 8 relevant i hovedsagen.
- 20 I den forbindelse må det, i lighed med hvad den italienske regering har gjort gældende, fastslås, at den forelæggende ret med sit spørgsmål, som det er formuleret, har anmodet Domstolen om selv at anvende protokollens artikel 8 på den tvist, der er indbragt for den, og herved udtale sig om, hvorvidt erklæringerne fra det pågældende medlem af Europa-Parlamentet, som gav anledning til straffesagen i hovedsagen, udgør en meningstilkendegivelse under udøvelse af medlemmets parlamentariske hverv og derfor henhører under immuniteten.

- 21 Det bemærkes, at Domstolen inden for rammerne af en sag, der forelægges i henhold til artikel 267 TEUF, ikke har kompetence til at anvende EU-regler på et bestemt tilfælde. Den kan imidlertid forsyne en national ret med de fællesskabsretlige fortolkningselementer, som kan være hensigtsmæssige for den ved dens afgørelse (jf. bl.a. dom af 10.7.2008, sag C-54/07, Feryn, Sml. I, s. 5187, præmis 19 og den deri nævnte retspraksis).
- 22 I en sag som hovedsagen tilkommer det derfor den forelæggende ret at afgøre, om de pågældende erklæringer henhører under immuniteten i henhold til protokollens artikel 8 ved en bedømmelse af, om de materielle betingelser for iværksættelsen af denne immunitet er opfyldt (Marra-dommen, præmis 33).
- 23 Det påhviler derimod Domstolen at give den forelæggende ret alle de nødvendige oplysninger med henblik på at vejlede den ved denne bedømmelse og ved i givet fald at omformulere det spørgsmål, der er forelagt den (jf. bl.a. dom af 11.3.2008, sag C-420/06, Jager, Sml. I, s. 1315, præmis 46, og af 14.10.2010, sag C-243/09, Fuss, Sml. I, s. 9849, præmis 39).
- 24 Imidlertid fremgår det i den forbindelse af den for Domstolen forelagte sag, at den forelæggende ret med sit spørgsmål i realiteten ønsker at præcisere de relevante kriterier for at afgøre, om en erklæring som den i hovedsagen omhandlede, der afgives af en europaparlamentariker uden for Europa-Parlamentet, og som fører til, at der rejses en straffesag om bagvaskelse i hans oprindelsesmedlemsstat, udgør en meningstilkendegivelse under udøvelsen af hvervet som parlamentariker i henhold til protokollens artikel 8.
- 25 Til dette punkt skal det bemærkes, at i modsætning til den parlamentariske ukrænkelighed, der er fastsat i protokollens artikel 9, stk. 1, litra a), som afhænger af national ret, kan omfanget af immuniteten i henhold til protokollens artikel 8 kun fastlægges på grundlag af EU-retten (jf. i denne retning Marra-dommen, præmis 26).

- 26 Som Domstolen allerede har fastslået, har protokollens artikel 8, som udgør en særregel, der finder anvendelse under enhver retsforfølgning, hvorunder parlamentsmedlemmet nyder immunitet for meningstilkendegivelser eller stemmeafgivelser under udøvelsen af parlamentariske hverv, til formål at beskytte Europa-Parlamentets medlemmers ytringsfrihed og uafhængighed, således at enhver form for retsforfølgning på grund af meningstilkendegivelser eller stemmeafgivelser forhindres (jf. i denne retning Marra-dommen, præmis 27 og 45).
- 27 Det følger heraf, at når de materielle betingelser for at anerkende absolut immunitet i henhold til protokollens artikel 8 er opfyldt, uanset indholdet af den i national ret fastsatte immunitetsordning, kan denne immunitet ikke ophæves af Europa-Parlamentet, og den nationale ret, der har kompetence til at anvende den, er forpligtet til at afvise en sag, som anlægges mod den pågældende europaparlamentariker (jf. i denne retning Marra-dommen, præmis 44).
- 28 Som det er gjort gældende af alle de procesdeltagere, der har afgivet indlæg i denne sag, kan erklæringer, der afgives af en europaparlamentariker, ikke undtages fra denne immunitet alene af den grund, at de afgives uden for Europa-Parlamentet.
- 29 Protokollens artikel 8 kan ganske vist — henset til dens formål om at beskytte europaparlamentarikerens ytringsfrihed og uafhængighed, og til dens ordlyd, der ud over at henvise til meningstilkendegivelser udtrykkeligt henviser til stemmeafgivelser — finde anvendelse på europaparlamentarikerens meningstilkendegivelser fremsat uden for selve Europa-Parlamentet.
- 30 Det er imidlertid ikke udelukket, at en erklæring, der afgives af sådanne parlamentarikere uden for Parlamentet, kan udgøre en meningstilkendegivelse under udøvelse af deres hverv i henhold til protokollens artikel 8, idet eksistensen af en sådan meningstilkendegivelse ikke afhænger af det sted, hvor erklæringen afgives, men af dens karakter og indhold.

- 31 Eftersom bestemmelsen henviser til meningstilkendegivelser fra europaparlamentarikere, er protokollens artikel 8 tæt forbundet med ytringsfriheden. Ytringsfriheden er imidlertid som et væsentligt grundlag for et demokratisk og pluralistisk samfund, der afspejler de værdier, som Unionen i overensstemmelse med artikel 2 TEU er støttet på, en grundlæggende rettighed, der er sikret ved artikel 11 i Den Europæiske Unions charter om grundlæggende rettigheder, som i henhold til artikel 6, stk. 1, TEU har samme juridiske værdi som traktaterne. Denne frihed er ligeledes fastsat i artikel 10 i den europæiske konvention til beskyttelse af menneskerettigheder og grundlæggende frihedsrettigheder, undertegnet i Rom den 4. november 1950.
- 32 Begrebet »meningstilkendegivelse« i protokollens artikel 8 skal derfor forstås i bred forstand som omfattende ytringer og erklæringer, der gennem deres indhold svarer til påstande, der udtrykker subjektive vurderinger.
- 33 Det fremgår ligeledes af ordlyden af protokollens artikel 8, at en meningstilkendegivelse for at være omfattet af immuniteten skal være fremsat af en europaparlamentariker »under udøvelsen af [hans] hverv«, hvilket således forudsætter, at der foreligger en forbindelse mellem den udtrykte meningstilkendegivelse og det parlamentariske hverv.
- 34 Hvad angår erklæringer, der afgives af en europaparlamentariker, der er genstand for en straffesag i oprindelsesmedlemsstaten som i hovedsagen, må det fastslås, at den immunitet, der er fastsat i protokollens artikel 8, som det fremgår af denne doms præmis 27, kan hindre retsanvendende myndigheder og nationale retter i at udøve deres respektive beføjelser vedrørende forfølgning af og sanktioner for strafferetlige overtrædelser med det formål at sikre den offentlige orden på deres område og derfor fuldstændigt unddrage de personer, der forurettes gennem disse erklæringer, en adgang til domstolene, herunder i givet fald at opnå erstatning for det lidte tab ved civilretterne.

- 35 Henset til disse følger, må det lægges til grund, at forbindelsen mellem den fremsatte meningstilkendegivelse og det parlamentariske hverv skal være direkte og klart skal fremgå deraf.
- 36 Det må ligeledes fastslås, at henset til beskrivelsen af omstændighederne og af indholdet af påstandene fra den pågældende europaparlamentariker, synes disse at ligge ganske fjernt fra et medlem af Europa-Parlamentets hverv og kan følgelig vanskeligt have en direkte forbindelse til en almen interesse, der optager borgerne. Selv om en sådan forbindelse kunne godtgøres, fremgår den således ikke klart deraf,
- 37 Det er på grundlag af disse omstændigheder, at det påhviler den forelæggende ret at bedømme, hvad der, som anført i denne doms præmis 21 og 22, henhører under dens enekompetence, såfremt den i hovedsagen omhandlede erklæring kan anses for en meningstilkendegivelse under udøvelsen af parlamentarisk hverv, således at de materielle betingelser for at anerkende den immunitet, der er fastsat i protokollens artikel 8, er opfyldt.
- 38 Hvis retten efter denne bedømmelse konstaterer, at dette er tilfældet, kan den drage konsekvenserne af denne immunitet ved, som anført i denne doms præmis 27, at afvise en sag, som er anlagt mod det pågældende medlem af Europa-Parlamentet (jf. Marra-dommen, præmis 33 og 44). I det modsatte tilfælde, hvor de materielle betingelser for immunitet derimod ikke er opfyldt, skal den pågældende ret derimod fortsætte behandlingen af sagen.
- 39 I den forbindelse bemærkes, at selv om Europa-Parlamentet, som det er tilfældet i hovedsagen, efter en anmodning fra den pågældende europaparlamentariker vedtog en afgørelse om beskyttelse af medlemmets immunitet, udgør denne afgørelse, der er vedtaget i overensstemmelse med Parlamentets forretningsorden, udelukkende en udtalelse, som ikke har nogen bindende virkning for de nationale retter, idet protokollen ikke indeholder bestemmelser, der fastsætter forpligtelser for disse sidstnævnte til at overlade det til Parlamentet at afgøre, om betingelserne i protokollens artikel 8 er

opfyldt. Som Domstolen allerede har fastslået, indebærer den omstændighed, at der i en medlemsstats nationale ret — som den i hovedsagen omhandlede — er fastsat en procedure om beskyttelse af det nationale parlaments medlemmer, hvorefter dette har mulighed for at gribe ind, når den nationale ret ikke anerkender immuniteten, ikke, at der dermed er anerkendt de samme beføjelser for Europa-Parlamentet over for de af dets medlemmer, som hidrører fra samme stat, da protokollens artikel 8 ikke udtrykkeligt tillægger Europa-Parlamentet en sådan kompetence og ikke henviser til nationale retsregler (jf. i denne retning Marra-dommen, præmis 35-40).

- ⁴⁰ Følgelig og i modsætning til, hvad tiltalte har gjort gældende under retsmødet, er der — selv om Europa-Parlamentet og de nationale retter ganske vist i medfør af forpligtelsen til loyalt samarbejde mellem Fællesskabets institutioner og de nationale myndigheder i henhold til artikel 4, stk. 3, TEU og protokollens artikel 18 skal samarbejde for at undgå enhver konflikt ved fortolkningen og anvendelsen af protokollens bestemmelser (Marra-dommen, præmis 42) — ikke i henhold til EU-retten en særlig pligt for den forelæggende ret med hensyn til begrundelsen for dens afgørelser i det tilfælde, at den under hensyn til den fortolkning, der gives ved denne dom i henhold til artikel 267 TEUF, beslutter at fravige Europa-Parlamentets udtalelse, som den blev underrettet om, vedrørende anvendelsen af protokollens artikel 8 på de faktiske omstændigheder i hovedsagen.

- ⁴¹ Henset til det ovenstående, skal det forelagte spørgsmål besvares med, at protokollens artikel 8 skal fortolkes således, at en erklæring, der afgives af en europaparlamentariker uden for Europa-Parlamentet, og som giver anledning til en straffesag om bagvaskelse i dennes oprindelsesmedlemsstat, alene udgør en meningstilkendegivelse, der fremsættes under udøvelsen af det parlamentariske hverv, som henhører under immuniteten i henhold til denne bestemmelse, såfremt denne erklæring udtrykker en subjektiv bedømmelse, der har en direkte og klar forbindelse til udøvelsen af dette hverv. Det tilkommer den forelæggende ret at afgøre, om disse betingelser er opfyldt i hovedsagen.

Sagens omkostninger

- ⁴² Da sagens behandling i forhold til hovedsagens parter udgør et led i den sag, der verserer for den forelæggende ret, tilkommer det denne at træffe afgørelse om sagens omkostninger. Bortset fra nævnte parters udgifter kan de udgifter, som er afholdt i forbindelse med afgivelse af indlæg for Domstolen, ikke erstattes.

På grundlag af disse præmisser kender Domstolen (Store Afdeling) for ret:

Artikel 8 i protokollen vedrørende Den Europæiske Unions privilegier og immuniteter, der er bilagt EU-, EUF- og Euratom-traktaterne, skal fortolkes således, at en erklæring, der afgives af en europaparlamentariker uden for Europa-Parlamentet, og som giver anledning til en straffesag om bagvaskelse i dennes oprindelsesmedlemsstat, alene udgør en meningstilkendegivelse, der fremsættes under udøvelsen af det parlamentariske hverv, som henhører under immuniteten i henhold til denne bestemmelse, såfremt denne erklæring udtrykker en subjektiv bedømmelse, der har en direkte og klar forbindelse til udøvelsen af dette hverv. Det tilkommer den forelæggende ret at afgøre, om disse betingelser er opfyldt i hovedsagen.

Underskrifter